

τοῦ Gregoire καὶ Thibauden ποδηγητικὰς κρίσεις ὠφελεῖτο μεγάλως. Παρὰ δὲ τῇ ἐκεί διαμενούσῃ εὐφρεῖ δουκίᾳ τοῦ Βάδεν Στεφανία, ἣν εἶχεν ἐν μεγάλῃ τιμῇ, ἔλαβεν ἀφορμὴν διὰ νὰ μάθῃ διὰ πλείστης ἀκριβοῦς τὰ τοῦ Ναπολεονταίου στρατοπέδου καὶ τὰ τῶν ὁπαδῶν του. — Ἀπὸ τοῦ δὲ 1830—1835 ἐξέδιδεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἐν Φραγκφούρτῃ Βέρχθ ἀρχεῖον δι' ἱστορίαν καὶ γραμματολογίαν (Archiv fuer Geschichte und Litteratur). Ἐν αὐτῷ εὗρηται πολλὰ βιβλιοκρισίαι ὥς καὶ ἐν τοῖς διὰ γραμματολογίαν χρονικοῖς τῆς Ἑιδελβέργης (Heidelberger Jahrbuecher fuer Litteratur) συντεταγμέναι ὑπὸ Σχλόσσερ, ἐπ' ἴσης καὶ πλείονα ἄρθρα περὶ τῶν τελευταίων χρόνων τῶν Ῥωμαίων, καὶ δύο πραγματεῖαι, αἵτινες μετέπειτα ἐτυπώθησαν εἰς ἰδιαίτερα ἀντίτυπα, ἡ μὲν πρώτη περὶ Ἀάρτου, ἡ δὲ δευτέρα « *Εἰς κρίσιν Ναπολέοντος καὶ τῶν νεωτέρων κατηγόρων καὶ ἐπαινετῶν του, μάλιστα ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπὸ 1800—1813 ἐποχὴν.* » (Zur Beurtheilung Napoleons und seiner neuesten Tadler und Lobredner, besonders in Beziehung auf die Zeit von 1800 — 1813). Ἡ τελευταία αὕτη πραγματεία, ἡ φανεῖσα εἰς φῶς τὸ 1835 καθήκουσα ὅμως μέχρι τοῦ 1805, ἐπιφέρει μέγα φῶς εἰς ὅλα τὰ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς φιλοπονηθέντα καὶ ἀσφαλέστατα ὁδηγεῖ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν μετὰ λόγου καὶ κρίσεως μελέτην αὐτῶν. (1)

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Σχλόσσερ, κοιμηθεὶς ἡρέμα τὴν Σεπτεμβρίου 1861 ἐν Ἑιδελβέργῃ. Κατὰ πόσον δὲ ἐπενήργησεν ἡ ἐπὶ 45 ἔτη διδασκαλία του ἐν τῇ τῆς Ἑιδελβέργης Πανεπιστημίῳ, τοῦτο προσφύεστερον παντὸς ἄλλου δύνανται νὰ καταδείξωσιν οἱ ἀκροασάμενοι τῶν μαθημάτων αὐτοῦ. Ἡμεῖς δὲ ἀπανθίσαντες τὰ προσηρημένα ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς γραφέντων, νομίζομεν ὅτι ἐκπληροῦμεν εὐγνωμοσύνης καθήκον.

N. ΠΕΤΡΗΣ.

Ο ΕΜΒΛΩΜΑΤΑΣ.

Διήγημα ἱστορικῶν πρωτότυπων.

—

Ἦκουσα ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸ ἐξαετίας διερχόμενος ἐκεῖθεν, γέροντος Γανοχωρίτου διηγουμένου μοι τοιαύδε.

Ἦμην πρὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν πτωχὸς ἐλεεινός· πατὴρ ὀκτώ τέκνων ἀνηλίκων καὶ σύζυγος γυναικὸς, καλῆς μὲν καὶ ἀγαθῆς ἀνικάνου δὲ

(1) Ὅτι καὶ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη πλὴν τῶν Γερμανικῶν ἐσετίμησαν κατὰ τὸ εἶδος τὰ συγγράμματα τοῦ Σχλόσσερ καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἀγγλικήν, Γαλλικὴν, Ὁλλανδικὴν καὶ Σουηδικὴν γλῶσσαν μεταφρασιν αὐτῶν.

Ἀσμένως πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ σοφὸς Γερδίνης, μαθητὴς τοῦ Σχλόσσερ συνέγραψεν ἐσχάτως τὸν βίον αὐτοῦ.

εἰς τὸ νὰ κερδήσῃ ἐργαζομένη, καὶ γρόσιον ἐν. Διὰ τοῦτο δέκα ψυχαί, ἐν αἷς καὶ ἡ ἐδική μου, ἀπέβλεπον εἰς τὰς δύο μου χεῖρας. Πλέον νηστικοὶ ἢ χορτασμένοι, ἐζῶμεν ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν εὐτελεστάτων πόρων τῆς ἐμβλωματικῆς μου τέχνης· πρὸς ἐπίμετρον ἐν τούτοις τοῖς ἀθλιότητός μου, ἡ σύζυγός μου, καὶ τοὶ ὑπερβέβηκα τὰ 44 ἔτη, ἔτον ἐγκυος τὸ ἕνατον ἤδη. — Θεέ μου! δυσανασχετοῦσα ἐπὶ τῇ συμφορᾷ, ἀνέκραζεν ἡ δυστυχὴς, τί εἶναι τοῦτο τὸ κακόν; Δὲν τὸ ἔστελλες εἰς τινὰ τῶν ἀκλήρων ἐκείνων, οἵτινες γῆν καὶ θάλατσαν περιηγουσιν, ἵνα τούτου ἀπολαύσωσι; — Τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται, ἐπαρηγόρουν ἐγὼ φιλοσοφικῶς πῶς.

Παρελθόντος δὲ τοῦ ὠρισμένου τῆς ἐγγαστρίας χρόνου, ἐγενόμην καὶ ἑκτης κόρης πατὴρ. — Εἶναι (ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος;) παιδί διαμάντι, κακότυχε, εἶπέ μοι ἡ σύζυγος περίλυπος, ὅτε θολοσκοῦται ἐσπέραν τινὰ χειμωνικὴν, σχολάσας ἀπὸ τοῦ ἔργου μου, εὔρον λεγὼ τὴν σύζυγόν μου. — Ἡλευθερώθης λοιπὸν, δόξα σοι ὁ θεός! Λαβὼν δὲ τὸ γογγυσμένον πλάσμα, διέκρινα, καὶ τοὶ ἀμυδρότατα φωτίζομένης τῆς πενιχρᾶς οἰκίας μου ὑπὸ τοῦ φέγγους τῆς σελήνης, πρόσωπον ὀλοστροφύλλον, ὥς τὸ τῆς σελήνης ἐκείνης. Ἀνεπαύετο δὲ τὸ ἀτυχὲς πλάσμα, ὥσπερ ἄγγελος, ἀπαθέστατα. Ὡραῖον πλὴν τί τὸ ὄφελος; εἶπον πρὸς τὴν σύζυγόν μου. Καὶ τοῦτο θῆμα τῆς πείνης, καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν του τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζομεν. — Τί νὰ γείνη; πῶς νὰ κάμωμεν; εἶπέ μοι, Σταῦρε. — Ἐγὼ δὲ, ὁ Σταῦρος, εἰς ἀμυχανίαν ἐμβεβλημένος, οὐδεμίαν εὕρισκον ἐκ ταύτης δυνατὴν διέξοδον· ἐν τούτοις πάλιν σφοδρὰ ἠγέρθη ἐν ἐμοί, πάλιν τῆς φιλοστοργίας πρὸς τὴν ἀμείλικτον ἑνδεικν' ἐπὶ τέλους δὲ, « *ἀνάγκη γὰρ οὐδὲ θεοὶ μάχονται* » ὑπέεικε τῇ ἑνδείξῃ ἡ φιλοστοργία καὶ βαρυαλγῶς λέγω πρὸς τὴν γυναῖκά μου. Τὸ βλέπεις, Καλή μου, ὅτι ἡ ἐμβλωματικὴ μου δὲν προφθάνει νὰ οἰκονομήσῃ τὰ τοῦ ζῆν εἰς τὴν οἰκογένειάν ἡμῶν· πολὺ φοβοῦμαι, μὴ τυχεύσης μοι μικρᾶς τινος ἀσθενείας (ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ), ἀποθάνωμεν ἅπαντες ἡμεῖς τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους. Ὡς ἂν δὲ μὴ ἤρουν ἡμῖν ταῦτα τὰ δεινὰ μόνα (εὐχαριστῶ σε, μεγαλοδύναμε!), ἔστειλας σήμερον καὶ τοῦτο. Εἰξεύρεις λοιπὸν τί ἀπεφάσισα; Ὁ θεὸς ἄς με συγχωρήσῃ, διότι ἄλλως δὲν δύναμαι νὰ πράξω. Τοῦτο, τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν ν' ἀναθρέψωμεν, ἄς τὸ ἀφήσωμεν εἰς τὸ ἔλεος τῶν χριστιανῶν. — Τίνα λόγον εἶπες κακότυχε Σταῦρε; ὑπολαβούσα ἀνεφώνησεν ἡ σύζυγός μου, ἀρπάσασα ἐκ τῶν χειρῶν μου τὸ ἀτυχὲς βρέφος, κουκουρίζον ἤδη. Τὸ παιδί σου ν' ἀφήσῃς εἰς τὸ ἔλεος τῶν χριστιανῶν! χαρὰ ὅς τὴν καρδίαν σου! — Μὴ με πληγῶνς περισσώτερον, Καλή μου, φθάνει ἔως ἐδῶ.

Εἶσαι μήτηρ καὶ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου· ἀλλὰ τάχα καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι πατήρ; Ὡς τὸ ὑπάγω εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ, ἵνα φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ ἡ ἐκκλησία.— ὦ! οἶμοι τῇ δυστυχεῖ! ὠλόλυζεν ἡ ταλαίπωρος.— Θεέ μου! δὲν μου ὑπάρχουν τὴν ζωὴν;— Ζωὴ ἀθλία! τί δυστυχία! Εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ νὰ πετάξῃς τὸ παιδί μου;— Κατεφίλει δὲ τὸ παιδίον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὴν ἐφοβήθη μὴ παραφρονήσῃ, διότι οἱ λόγοι τῆς ἐξέφυγόν πως ἀσυναρτήτως, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἀπεθριούτο. Κατενόησα, ὅτι δὲν ἐπραξά φρονίμως, τὴν πρώτην τῆς λεχυσύνης τῆς νὰ τολμήσω τοικῶτα. Ἀλλὰ ὁ νοῦς χονδρὸς, παιδί μου, νοῦς ἐμβαλωματᾶ (πρὸς ἐμὲ ἀποβλέπων ἔλεγε μειδιών ὁ ἔμφρων Γαναχωρίτης).— Ἐγὼ δὲ θαυμάσας αὐτὸν ἐπὶ τῇ συνέσει τῶν λόγων καὶ τῶν τρόπων, εἶπον πρὸς τὸν σεβάσιμον γέροντα. Δὲν εἶναι, Κύριε Σταῦρε μου, ὁ νοῦς σου ἐμβαλωματᾶ νοῦς. Ἀλλέως, θὰ ἔμενες διὰ βίου ἐμβαλωματᾶς; τὴν σὲ βλέπω οἰκοκύρην ἀξιότιμον καὶ διευθυντὴν τούτου τοῦ ἀξιολόγου ὑποδηματοποιείου. Μακάριοι ἂν εἶχον εἰς τοὺς χιλιούς εἰς τὸν νοῦν σου.— Ἄς ἦναι δὲ καὶ αὐτὸ, παιδί μου, κλωσύνη σου, εἶπεν ὁ Γεροσταῦρος.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ κλαυθυμρίζον βρέφος τὴν μὲν ἐδικήν μου καρδίαν, ὑπὸ τῆς δυστυχίας ἀπολιθωθείσαν, κατεμάλαξε, τὸν δὲ τῆς μητρὸς νοῦν, σαλευθέντα ἀπὸ τῆς σκληρᾶς ἀποφάσεώς μου, συνέσχευ' ἔδωκεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τὸν μαστὸν, καὶ καθύλασεν. Ἐγὼ δὲ δεξιόθεν, ἀριστερόθεν, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν καὶ πανταχόθεν ἐλκόμενος ὑπὸ τῶν λιμοπαίδων τῆς οἰκογενείας μου, ὑπεμνήσθην ὅτι σκεπτόμενος περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ νεήλυδος συντρόφου τῶν, ἀφῆκα αὐτὰ θεονήστια ἀπὸ τῆς πρωΐας, τῆς μητρὸς τῶν ἡ ἀδυνατούσης ἕνεκα τῆς λεχυσύνης ἢ καὶ στερουμένης τροφῆς ἐπαρκυῖς πρὸς χορτασμὸν ἐκτὼ λιμοπαίδων. Ἀναλαβὼν λοιπὸν ἔργα τροφοδότου, ἔνοιξα τὸν ὄψωνα, ὃν πρὸ μικροῦ εἶχον φέρει ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καὶ διένειμα τὰ ἐν αὐτῷ ψωμῖα καὶ ἑκατὸν δραμῖα ἐλαίης εἰς δέκα ἀνθρώπους, ἐν οἷς ἐγὼ καὶ ἡ λεχώ.— Ἰδοὺ λοιπὸν, ὑπέλαβον ὁ ἀκροατής, Κύριε Σταῦρε, ἡ ὑπότινων ἐμβροντήτων ἐπιζητουμένη κοινοκτημοσύνη. Πάντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὑγιεῖς καὶ ἀσθενεῖς διὰ τῆς αὐτῆς καὶ ἴσης μερίδος φαγητοῦ τρέφονται.— ἔχεις δίκαιον, παιδί μου· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐννοῶ τί λέγεις; ἔχε ὑπομονὴν ν' ἀκούσῃς καὶ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μου, ἥτις εἶναι τόσον ἀληθὲς, ὅσον ἀληθὲς εἶναι ὅτι τὴν σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ δύο ψωμίων καὶ ἑκατὸν δραμίων προσφαγίου δὲν χορταίνονται δέκα ἄνθρωποι, τὰ παιδία μάλιστα ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται μὲν κατ' ἀρχάς, νὰ κλαίωσι δὲ κατόπιν. Οὔτε τῆς μητρὸς αἰ θωπεῖται, οὔτε τοῦ

πατρὸς αἰ ἐπιπλήξεις (πρόσθετε δὲ ἐν τέλει καὶ τὰ ξυλοκοπήματα) κατέπαυσαν τὴν πείναν τῶν παιδίων. Τὸ οἰκτρὸν τοῦτο θέαμα καὶ ἀκουσμα συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς πρὸ μικροῦ ἀποδοκιμαθείσης ἰδέας μου, τῆς ἐκθέσεως τοῦ νεογνοῦ, πλέον παντὸς ῥήματος. Διότι μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν λέγει μοι ἡ Καλὴ μου· Σταῦρε μου, ἔκαμα τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν, διότι τὸ βλέπω, ἀλλέως θὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι. Ἐγὼ ἔμως ἐσκέφθην καὶ τι πλέον σοῦ. Ὡς γίνω καὶ παραμάννα. Ὁ θεὸς καὶ νὰ μας συγχωρήσῃ καὶ νὰ μας βοηθήσῃ εἰς τὸ καλλίερον. Ἐκεῖνος γνωρίζει μὲ ποίαν καρδίαν κάμνω τὸ ἀποφασισθέν.

Ἡ νύξ ἦτον πρῶτος εἰς τὸν σκοπὸν μου, σκοτεινὴ δὲ πλάτῃ καὶ ἀνεμώδης. Δὲν θὰ προσπαθήσω ἐνταῦθα νὰ σοὶ παραστήσω τὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἰκτρὰν καταστασιν ἐμοῦ τε καὶ τῆς Καλῆς μου. Μολονότι καὶ ἂν θελήσω, δὲν θὰ δυνηθῶ· διότι τοσοῦτον ἦτον ἐσκοτισμένον τὸ λογικόν μου, ὥστε ὅ,τι ἔλεγον καὶ ἔκαμνον δὲν ἤξευρον· ἀλλ' οὔτε καλῶς τὴν ἐνθυμούμαι, εἰμὴ τοσοῦτον· ὅτι τινάξας καλῶς τὸν ὄψωνα, ἐν ᾧ ἐκορίσθησαν πρὸ μικροῦ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ δύο ψωμῖα καὶ αἱ ὀλίγαι ἐλαίαι, ἐσπαργανωμένον κατέθηκα ἐν αὐτῷ τῷ βρέφει, ὃ μόλις ἀπέσπασα τῶν ἀγκαλῶν τῆς καταφιλούσης αὐτὸ μητρὸς. Ἐφερον δ' ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν ὄψωνα, ὑποκρινόμενος καθ' ὁδὸν, ὅτι ἐργαλεῖα τῆς τέχνης μου ἡ ὄψωνιά τινα φέρω. Τὰ δὲ σκότος τῆς νυκτὸς ἐκαίνης καὶ ὁ ὕπνος τοῦ βρέφους μὲ συνέδραμον εἰς τὸ νὰ φθάσω ἀνερένητος εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ. Ἐνταῦθα ἠπατήθην· ἀλλ' ἡ ἀπάτη ἐγένετο σωτηρία μου. Ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνων, εὗρισκα τὴν ἀπάτην μου ἔργον τῆς θαίης προνοίας.

Γινώσκεις, ὅτι πολὺ δὲν ἀπέχει τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, ναοῦ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν, ὁ Χριστὸς τοῦ Γαλατᾶ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πνεῦμά μου εἶχε κατασκοπισθῇ, οὔτε τί ἐπραττον ἐνόουν, οὔτε ποῦ εἰσῆλθον ἐγίνωσκον. Ἐνῆργουν ὡς ἡλίθιος, τις. Ἦρην λοιπὸν οὐχὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ Ἁγ. Βενεδίκτου. Ἐνῷ λοιπὸν κατεγινόμην νὰ τοποθετήσω τὸ ἐκθετον, φρονῶν ὅτι εἶμαι ἀπαράκλητος, εὗρισκομαι αἶφνης καὶ ἀνελπίζως ἐν μέσῳ τριῶν ἢ τεσσάρων φυδερῶν ῥοπαλοφόρων, ἐξορμησάντων ἐκ τῶν παρακειμένων καλλίων· χερσὶ τε ποσὶ τε καὶ ῥάβδοις λακπατήσαντές με ἀντλεῶς οἱ θεοφόροι πατέρες τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου (οἷς εἶχον ἀναγνωρίσει ἐκ τοῦ ξενίζοντος ἐνδύματος καὶ τοῦ ἀλλοθροῦ τῶν ὕβρεων), κακῶς ἔχοντα, καὶ, ὡς ἀρνίον ἄκακον, οὐκ ἀνοίγοντα τὸ στόμα, ἐξήγαγόν με τῆς αὐλείου θύρας, καὶ στήσαντές με ὀρθόν, ἐξέριψαν ἐπὶ τῶν ὤμων μου τὸν ὄψωνα πλήρη καὶ βαρύν. Ἡ αὐλειος θύρα ἐκλείσθη μετ' ὀρμῆς, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὸ παι-

θίον, ὃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. Δέν μοι ἐπέτρεπεν ἡ κρίσιμος ὥρα νὰ σκεφθῶ περὶ πληγῶν καὶ τῶν τοιούτων. Ἰκανὸν ἦν ἐμοὶ τότε ἡδυνάμην νὰ προπατῶ, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερον τὸ πολυπαθὲς τέκνον. Ἀσθμαίνων εἰς ἕκαστον βῆμα ὑπεστονθύρουν. Τὰ ἀναθεματισμένα βορδωνάρια! πῶς μ' ἔκαμαν! — Ἀλλὰ πάλιν ὑπολαμβάνων ἐμορμύριζα. Καλὰ νὰ πάθω ὁ ἀθεόφοβος! τὸ παιδί μου ἐπῆγα νὰ πετάξω! τὸ παιδί μου ἐπῆγα νὰ φραγκεύσω! δύο κακά!

Ταῦτα ἐπάδων, διήνυσα τὴν εὐτυχῶς μοι οὐχὶ μακρὰν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ πτωχικόν μου. Ἄμα πατήσας τὸ κατώφλιον τῆς θύρας αὐτοῦ, τὴν ἔπαθα, Καλὴ μου! ἀνέκραξα τὴν ἔπαθα! καὶ εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον ὁ Θεὸς μ' ἐκόλασε. — Τί εἶναι, Σταῦρέ μου; τί ἔπαθες; ἐκπλαγεῖσα ἐπεφώνει ἡ σύζυγός μου. Ἐγὼ δὲ ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως, ἐπειδὴ τὰ γόνατά μου δὲν ἀντεῖχον ἐπὶ πλεόν, καταβαλὼν τὸν ὄψωνα ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, κατέπεσον καὶ ἐγὼ ἐπ' αὐτῆς. Ἐξηγῶν δὲ τῇ ἐκπεπληγμένῃ τὰ γεγονότα ἔλεγον ἐν κατανύξει. Ὁ Θεὸς μοι τὸ ἐπλήρωσε! τόσον μ' ἐστράβωσεν, ὥστε, ἀντὶ νὰ ἐμβῶ εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν αὐλὴν, ἐμβῆκα εἰς τὴν τοῦ Βενεδίκτου, ὅπου ἀγρυπνοῦντες οἱ φραγκοπατέρες μ' ἔκαμαν χιλιόπαστον ἀπὸ τὸ ξυλοκόπημα. Μ' ἐφόρτωσαν τὸ παιδί καὶ πῶς ἐθάστασα νὰ ἔλθω ἕως ἐδῶ, εἶναι μέγα πρᾶγμα.

Αἱ ἁμαρτίαι μου πολλαὶ εἶναι, Θεέ μου! Φύλαξέ μας ἀπὸ χειροτέρων. Ἐν τούτοις, Σταῦρέ μου, τί κάθησαι ἀκύτακτος; Δέν πεγαίνεις εἰς τοῦ γείτονος Στάμου νὰ ἴδῃς τί θὰ κάμῃς; Ἐγὼ, βλέπεις, εἰς κατάστασιν δέν εἶμαι. — Εἶπε, καὶ ἐγὼ ἤμην εἰς τοῦ Στάμου, οὐδὲν κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας ἀναλογιζόμενος, οὔτε γυναῖκα, οὔτε ἐννέα τέκνα, οὔτε ἀπορίαν. Ἄπας ὁ λογισμὸς μου συνεκεντρώθη περὶ τὴν ῥάχιν μου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Στάμος μετὰ τῆς οἰκοκυρᾶς τοῦ ἔπαυσαν ἐπιφωνοῦντες καὶ σχετλιάζοντες, ἐκοπάνισαν, ἠλάτισαν καὶ ἐπέθεσαν τῇ ῥάχει μου τὸ κοινωφελὲς ἐμπλαστρον τῶν κρομμυδίων. Ὁ Θεὸς ἄς τοῖς τὸ πληρώσῃ. Πολυτρόπως μ' ἐπεριποιήθησαν καὶ με παρηγόρησαν· οὐδὲ τὴν δυστυχῆ Καλὴν ἐλησμόνησαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ βροφημάτος τοῦ παρασκευασθέντος δι' ἐμὲ κενώσασα ἡ Κυρὰ Στάμαινα ἐπῆγε πρὸς αὐτήν.

Δέν ἦτον ἡμίσεια ὥρα παρασμένη, καὶ ἰδοὺ ἡ Κυρὰ Στάμαινα μετὰ σπουδῆς καὶ ἀνησυχίας, ἦν, καὶ τοι πευρωμένη νὰ κρύψῃ δὲν ἡδύνατο, Καλέ μου Κύρ Σταῦρε, λέγουσα, κάμε ὅπως εἴμπορέσῃς νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν γυναῖκά σου· εἶναι ἀνάγκη. — Περισσότερον δέν μου ἐχρειάζετο ἡ ῥάχis ἐλησμονήθη, καὶ μυρία διαλογιζόμενος, τίς τάχα εἶναι ἡ ἀνάγκη, ἐσπευδὼν πρὸς τὴν γυναῖκά μου. Ἄμα δὲ ἐξελθὼν τῆς οἰκίας

τοῦ καλοῦ μου γείτονος, εἶδον ἐπόμενόν μοι τὸν καλὸν καγαθὸν Στάμον. Ἔως νὰ γυρίσῃς νὰ ἴδῃς, ἤμην ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ εὐθὺς μετ' ἐμὲ εἰσῆλθεν ὁ γείτων. Πάλιν θρήνοι καὶ κλαυθμοί! ἡ Καλὴ μου ἀνθ' ἐνὸς κρατοῦσα δύο παιδία, ἐν ἐκ δεξιῶν καὶ ἑτερον ἐξ εὐωνύμων, ἐθώπευεν αὐτὰ κλαίοντα· δύο δὲ ἢ τρία τῶν μικροτέρων παιδίων μου ἦσαν περὶ τὴν κλίνην λυπούμενα μὲν τὴν θρηνοῦσαν καὶ καταρωμένην μητέρα των, περιέργως δὲ ἐξετάζοντα τὰ δύο νήπια. Ποῖος ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ μὴ τρομάξῃ, καὶ νὰ μὴ χάσῃ τὸν νοῦν του. Αἱ κραυγαὶ τῆς, οἱ ὄνειδισμοὶ τῆς, αἱ κατάραι τῆς ἐσθήκωσαν εἰς τὸ ποδάρι καὶ τὰ ὀκτὼ παιδία μου, μικρὰ καὶ μεγάλα, ὧν τὰ μικρότερα φοβηθέντα ἐκλαιον μεγαλοφωνότατα. Ἐγὼ δὲ, ἰχθύος ἀφρονότερος, ἐπλανώμην ἀπὸ τῆς μιᾶς γωνίας τῆς οἰκίας εἰς τὴν ἄλλην, ἀγνοῶν τί νὰ πράξω, ἀπορῶν περὶ τοῦ συμβαίνοντος. Ἡρώτων τὴν γυναῖκά μου, ἐξήταζον τὰ παιδία μου, τίνας ἐνεκα γίνεται τὸ κακὸν τοῦτο, τί παιδίον εἶναι ἐκεῖνο τὸ δεύτερον· ἀλλ' οὐκ ἦν φωνή, οὐκ ἦν ἀκρόασις. Τὰ μὲν παιδία κλαύματα, ἡ δὲ μήτηρ κατάραι καὶ αἰτιάσεις. Τέλος πάντων ὁ ἄχρι τοῦδε παριστάμενος Στάμος παρεμβὰς ἠπίως λέγει· ὦ καλοί μου χριστιανοί, δὲν εἰξεύρετε οὔτε τί κάμνετε, οὔτε τί λέγετε· παιδάκια μου, σιωπᾶτε· Κύρ Σταῦρε, Κυρὰ Καλὴ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τί τρέχει· θὰ κάμῃς τὸν ἄνδρα σου νὰ χάσῃ τὸν νοῦν του. — Ἡ ῥητορικὴ του ἐπέτυχε, καὶ πάντες ἐσιώπησαν. — Ὡ καλέ μου Κύρ Στάμε, δὲν βλέπεις τί κακὸν ἔπεσεν εἰς τὴν κεφαλὴν μου; Ὡ εὐλογημένε Σταῦρε, τί καμώματα εἶναι τὰ ἐδικά σου; τί ἀνεπιδεξιωσύνη εἶναι ἡ ἐδική σου; Ὡ Χριστέ μου, δὲν μ' ἐφθανε τὸ ἐδικόν μου Σταῦρε, τί ἤθελες καὶ τὸ ξένον; ἡ πτωχεῖα ἐμώρανε τὸ λογικόν σου; — Δὲν ἐτόλμων ν' ἀντιτάξω λόγους εἰς τὰς δικαίας αἰτιάσεις τῆς γυναίκος μου· ὡς ἐνοχος δ' εἶχον κατὰ γῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους κατέναντι κριτοῦ, τοῦ Στάμου, καὶ κατηγόρου τῆς Καλῆς.

Ἀλλ' ἄς μάθωμεν καλοὶ μου γείτονες, πῶς συνέβη τοῦτο; πῶς ἔφερες, Κύρ Σταῦρε, καὶ δεύτερον παιδίον εἰς τὴν γυναῖκά σου; διὰ τοῦτο ἔχει δίκαιον νὰ παραπονῇται κατὰ σοῦ. — Ἀδελφέ μου, Κύρ Στάμε, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θὰ χάσω τὸν νοῦν μου· δὲν καταλαμβάνω πῶς ἔγειναν. Λέγε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Καλὴ, πῶς εὗρέθη τὸν ξένον παιδίον ἐδῶ; πῶς ἐμὲ αἰτιάσαι; — Παράξενα λαλεῖς, χριστιανέ μου! Ἀνοίξασα τὸν ὄψωνα, ὃν πρὸ μικροῦ ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης ἐναπέθηκας, εὔρον ἐν αὐτῷ δύο παιδία, τὸ ἐδικόν μου καὶ τὸ ξένον τοῦτο· λοιπὸν τὸ σφάλμα ἐδικόν σου εἶναι, δὲν εἶναι; — Τοῦτο εἶναι θαῦμα ὀλοφάνερρον! ἄλλως εἶναι ἀνεξήγητον· παρ' οὐδενὸς οὐδὲν ἔλαβον, εἰμὴ ἐκεῖνο τὸ ἀλησμονήτον

ξυλοκόπημα παρὰ τῶν πατέρων τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου. — Ἀργὰ, μὴ βιάζεσθε κατὰ τὴν παροιμίαν, μὲ τὸ ἀμάξι πιάνεται λαγός. Αὐταὶ ἦσαν παραινέσεις τοῦ ἀπαθῶς σκεπτομένου Στάμου. Εἶπε, Σταῦρε, ὅτι οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἔλαβες, εἰμὴ τὸ ἀλησμόνητον ξυλοκόπημα παρὰ τῶν πατέρων τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου. Πολὺ πείθομαι, ὅτι παρὰ τῶν αὐτῶν ἔλαβες μετὰ τοῦ ἐδικοῦ σου παιδίου καὶ τὸ ξένον. — Ἀκόμη δὲν ἐνόησα πῶς ἠδύνατο νὰ γείνη τὸ εἰκαζόμενον· ἴσως διότι ὁ νοῦς μου ἥσυχος δὲν εἶναι ταύτην τὴν στιγμήν. — Ἐγὼ ὅμως, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς εἶναι ἥσυχος, ἰδοὺ τί εἰκάζω· δὲν μοι διηγήθης κατ' οἶκον, ὅτι τὸν ὀψῶνα, ἐν ᾧ τὸ παιδίον σου ἀφειμένον κατὰ γῆς, μετὰ τὸ ξυλοκόπημα ἐξέριψαν ἐπὶ τοῦ ὄμου σου οἱ ἅγιοι πατέρες; τί λοιπὸν ἐμποδίζει νὰ μὴ πιστεύσωμεν, ὅτι αὐτοὶ οὗτοι, ἔχοντες πρὸ τοῦ ἐδικοῦ σου παιδίου ἕτερον προευνρημένον, σοῦ ἐφόρτωσαν καὶ τοῦτο μετ' ἐκείνου; Οὕτω πῶς εὐκολώτατα ἐξηγεῖται καὶ τὸ βάρβαρον ξυλοκόπημα· ἄλλως τίς ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι οἱ ἄκακοι, οἱ ἄχολοι, οἱ πολυεύσπλαγχοι πατέρες τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας οὕτως προσφέρονται τοῖς εἰς τὴν εὐσπλαγγχνίαν των προσφεύγουσιν;

— Ὁ Θεὸς μακαρίσαι τὴν ψυχὴν τῶν γονέων σου, καλέ μου φίλε! Ἄρτι μὲν εἶχες με θεραπεύσει πάσχοντα τὸ σῶμα, νῦν δὲ διὰ τῶν φρονήμων λόγων σου τὸ λογικόν μου ἀπολλύμενον διέσωσας. — Ἐχε ὑπομονήν, Κυρά Καλή· ὁ Θεὸς οἰκτιρῶν μὴ ἀπελπίζου, Σταῦρε· καὶ τοῦτο θὰ οἰκονομηθῇ.

Τοὺς δὲ παρηγόρους λόγους τοῦ καλοῦ μου γείτονος διέκοψαν οἱ κλαυθμυρισμοὶ τοῦ ξένου βρέφους, ὕπερ, οἰκτιρῶσα καὶ ἐπ' αὐτῷ ἀδημονοῦσα, ἐκράτει ἡ σύζυγός μου, τὸν μαστὸν ὑπέχουσα. Ὑπὸ τῆς παρρηγείας ἐλαυνόμενος, ἐπεθύμουν νὰ πλησιάσω, ἵνα ἐγγύθεν παρατηρήσω αὐτό· ἀλλ' ἐτόλμων νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς τὸ κατασιγάσαν συνάρσει τοῦ Στάμου ἡραίστειον τῆς Καλῆς μου; δι' οὗ, ὡς ἀνδριάς, ἀκίνητος ἱστάμην παρὰ τῇ θύρᾳ μακρὰν τῆς λεχοῦς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κλαυθμυρισμοὶ ἐπετείνοντο, ὁ Στάμος, ἐμοῦ γενναϊότερος, προσελθὼν τῇ κλίνῃ τῆς λεχοῦς, ἐξήταζε τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματός μου, ἐπιφωνῶν. Κρίμα σ' τὸ παιδί! κρίμα 'ς τὴν εὐμορφίαν! Πόσον ὠραία! πόσον καθαρά! πόσον ἀρχοντικὰ φορέματα! Τὰ ἐπιφωνήματα δὲ τοῦ Στάμου δὲν ἦσαν ἀνωφελῆ· διότι διήγειραν τῆς Καλῆς μου τὴν περιέργειαν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θαυμασθέντων ἐπὶ ὠραιότητι, καθαρότητι καὶ εὐγενείᾳ φορεμάτων. — Μικράκι μου! εἶπεν, οἱ ἐδικοί σου γονεῖς δὲν ὁμοιάζουν τοῖς τοῦ ὁμοιοπαθοῦς συντρόφου σου. Δὲν σ' ἐπέταζαν ἐνεκεν ἀπορίας, ἀλλ' ἐνεκεν αἰσχύνῃς καὶ ἀτιμίας. — Τοῦλάχιστον κατὰ τοῦτο, εἶπον ἐγὼ, προσελθὼν καὶ θαρβύλαώτερος γενόμενος διότι ἐνέβλεπον τῇ Καλῇ μου

εἰρηνικωτέρας διαθέσεις εἶμεθα ἐκείνων ὀλιγώτερον ἔνοχοι· ἐπειδὴ ἡμεῖς μὲν ἠθελήσαμεν νὰ τὸ πετάξωμεν, διότι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὸ θρέψωμεν· ἐκεῖνοι δὲ, ὅχι διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ θρέψουν, ἀλλὰ διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἦναι ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονες, ὅπερ ἦν τῆς δυνάμεως αὐτῶν. — Βεβήκως, εἶπεν ὁ Στάμος· πλείότερον δίκαιον εἶναι ὑπὲρ ὑμῶν.

Ἐπροσπάθουν δὲ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Στάμου, ἐπροσπάθουν νὰ δικαιολογήσω τὴν πράξιν μου, ἡ Καλή δὲν ἔπαυεν ἐρευνῶσα τὰ ἐνδύματα τοῦ νηπίου. Τὴν σκούφιν δὲ παρατηροῦσα, ἐστοχάσθη ὅτι εὕρισκεται τι ἐν αὐτῇ. Μετὰ σπουδῆς εἶδον τὴν λύουσαν τὴν σκούφιν, καὶ συνάμα εὐτήχως κωδωνίζοντα ἀνεπήδησεν ἐξ αὐτῆς σωρὸς φλωρίων. Ὁ θελκτικὸς αὐτῶν ἥχος καὶ ἡ φλογερὰ αὐτῶν λάμψις προὐκάλεσαν ἐν ὁμόφρονον τῶν τριῶν ἐπιφώνημα· Παναγία μου! Χριστέ μου! Μέγας εἰ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου! — Ἐδῶ, γείτονές μου, πῶς φανερά τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι εἶναι βλαμένον. Περιμένετε, καὶ θὰ ἴδητε μεγαλύνειν. Μὴ γογγύζετε περισσύτερον, καὶ ἔχετε ἁμαρτίαν. — Προσκυνῶ σε, Θεέ μου! εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! λέγοντες ἐσταυροκοπούμεθα ἀμφοτέροι· μετὰ δὲ τὴν κατάνυξιν ταύτην ἠρξάμεθα τῆς ἐπιμελοῦς συλλογῆς τῶν τῆδε κακεῖσε διεσκορπισμένων φλωρίων, τὰ μὲν εὕρεθῃσαν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς λεχοῦς, τὰ δὲ κατὰ γῆς. Ὁ Στάμος δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, διότι τὴν μὲν κλίνην κατεῖχε ἡ Καλή, τὸ δὲ τῆς οἰκίας ἔδαφος ἐγὼ, ἐμπροσθεν ὀπισθεν ἀντιπερισπώμενος. Μετὰ μικρὸν, ἀριθμήσεως γενομένης, εὕρεθῃσαν ὅλα εἴκοσι καὶ πέντε Μαχμούται ἐν τῇ δεξιᾷ μου παλάμῃ, ἐφ' ἧς τῶν περιστώτων ἐφθαλμοὶ προσκλήωθησαν. Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι! ἔλεγον ἐγὼ σταυροκοπούμενος. — Ὁ Θεὸς ἱλασθητέ μοι τῇ ἁμαρτωλώ! ἔλεγεν ἡ σύζυγος, συνάμα, διὰ τὸ ἀλάνθαστον, τινάσσουσα ἐπιμελῶς τὴν σκούφιν, ἐξ ἧς φλωρία μὲν δὲν ἀνεπηδήσαν καὶ ἄλλα, χαρτίον δὲ τι ἀνεπτυγμένον ἀνατιναχθὲν ἐπετέρηγισε, καὶ κατὰ γῆς ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Στάμου. Ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸ περιστρέφον ἀνυπομόνως ἐπὶ τῶν χειρῶν, προσβλέπων ἐταστικῶς ἐμέ τε καὶ τὴν Καλήν. — Ἐχει τινὰ καὶ τοῦτο σημασίαν, ἐνοῶν· τίς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ μαντεύσῃ; — Ἀλλ' εὐκολώτερον ἢ ἡμῖν τὸ μαντεύσαι ἢ τὸ ἀναγνῶναι τὰ ἐπὶ τοῦ προβαλλομένου φύλλου χαρτίου γράμματα. Διὰ τῆς ἀνασείσεως ὠμοπλατῶν ἀπηντήσα πρὸς τὸν καλὸν φίλον, ἔχε με παρητημένον ζεύγη βοῶν ἡγόρασα. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάσκαλέ μου, τὰ γράμματα ἦσαν μυριάκριθα καὶ μάλιστα εἰς τὰ Γανόχωρα. — Ἀληθινά, καλέ μου Σταῦρε, ὥσάν τι καιρὸς ἦτον, καθ' ὃν συνέβησαν τὰ διηγούμενα; — Δὲν εἰδεύρω νὰ σοι εἰπω

εἰς τὰ πόσα συνέβησαν. Αὐτὸ μόνον ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι ἦτον προφανὲς ἐβδόμας, καὶ εἰς τὴν λαμπρὰν τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐκρέμασαν τὸν Πατριάρχην.— Εἶναι λοιπὸν ἱστορία 35 περίπου ἐτῶν διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ ἔτος ἦτο τὸ 1821, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ 1856.— Τόσα ἔτη βεβαίως εἶναι διότι ἡ κόρη μου Μοιρίτα τόσων ἐτῶν εἶναι.— Ἡ Μοιρίτα σου θὰ ἦναι τὸ παιδίον ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐξυλοφορτώθης ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀγίου Βενεδίκτου;— Αὐτὸ τοῦτο εἶναι τὸ εὐλογημένον. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον καλόμοιρον, ἡ Καλή μου ἠθέλησε νὰ ὀνομασθῇ Μοιρίτα.—

Λοιπὸν Κύρ Σταῦρε, τί ἀπέκαμες μὲ τὸ χαρτίον; — Παιδί μου, ἃς ἦναι καλὰ ὁ Στάμος. Γνωστικὸς ἄνθρωπος ἄχρι τῆς ὥρας.

— Σταῦρε, λέγει μοι, τὸ χαρτίον τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναγνωσθῇ. Ἐνδεχόμενον οὐχὶ μόνον νὰ εἰδοποιηθῇ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ παιδίου, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ὠφέλιμον εἰ σὲ τὸν ἴδιον νὰ μάθῃς.— Τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ ἐγὼ βλέπω· ἀλλὰ τὰ μεσάνυχτα εἶναι περασμένα. Ἄς καλεσθῇμερὼν, καὶ αὖριον πολλὰ πρὸς τὴν ὥραν.

Μετὰ τὸ καλονόκτισμα τοῦ Στάμου, προσεπάθησα νὰ πέσω εἰς τὴν ὑπνον, ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ ἐνδρομίδος, ἀφοῦ πρῶτον συνεβούλευσα τὸ αὐτὸ νὰ πράξῃ καὶ ἡ σύζυγός μου, ἐφ' ὅσον τοῖς τὸ ἐπιτρέψωσι τὰ δύο νήπια· ἀλλὰ ξυλοκόπημα ἄσπλαγγον, κενὴ κοιλία, πρόσθετος δὲ καὶ 25 φλωρία ἀνέλπιστα, δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐνδεδειγμένων ὑπνωτικῶν· μήπως δὲ καὶ τὸ εὐλογημένον ἐκεῖνο χαρτάκιον ἦτον μικρὸς πειρασμός; Εἶδον καὶ ἔπαθον, ἕως νὰ χαράξῃ. Διὰ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπλανώμην εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Γαλατῆ, ζητῶν ἀναγνώστην τοῦ ἐν τῷ κόλπῳ μου χαρτίου. Οὐδεὶς τῶν συναντησάντων μοι ἐφάνη ἀξιάχρεως. Βαρυαλγὼν ἐπὶ τῇ ἀτυχίᾳ μου, ἐνεθυμήθην, ὅτι τὴν ἀπορίαν μου δύναται νὰ λύσῃ ὁ πνευματικὸς τοῦ Χριστοῦ. Τὸν ἀπῆντησα εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ, πλὴν τοῦ κανδηλάπτου, οὐδεὶς ἦν. Τῷ ἔδειξα τὸ χαρτίον. Τέκνον μου, λέγει, τὰ γράμματά του δὲν εἶναι ἑλληνικά· φαίνεται μοι, ὅτι εἶναι ἀρμενικά. Ἀρμένιον νὰ ἐρωτήσῃς.

Τῆς εὐχῆς του, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς συμβουλῆς του ἔχων ἀνάγκην, ἐξῆλθον, προσκυνήσας καὶ εὐχαριστήσας τὸν πολιότρινά γέροντα. Μετὰ τινὰ βήματα συναντήσας Ἀρμένιον, παρέχοντί μοι ἐχέγγυα γνώσεως γραμμάτων, τῷ ἔδειξα τὸ χαρτίον, παρακαλέσας νὰ μοι ἐξηγήσῃ τουρκιστὶ τὰ γεγραμμένα ἀρμενικά. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χαρτίον, ἀνέγνω ἀρμενιστὶ, καὶ μετέφρασέ μοι τουρκιστὶ τὰ ἐξῆς. « Ἐλα νὰ ἐνταμώσῃς τὸν Καρχαμπέτην τσοχτζῆν εἰς τὸ χάνι.... (Εἰπέ μοι τὸ ὄνομα τοῦ χανίου ὁ Γεροσταῦρος, ἀλλὰ δυστυχῶς εἰμι δυσμαθὴς τῶν τουρκικῶν.) ».— Πολὺ καλὰ, αὐθέντα μου· πολὺ καλὰ. Εὐχαριστήσας δὲ

τὸν μετ' ἀπορίας κυττάζοντά με καλὸν Ἀρμένιον, φέρων τὸ χαρτίον, ἐπορευόμην εὐθὺς τοῦ χανίου... Εἰς τοῦ Ἀρμενίου Καρχαμπέτου, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν· καλὸς καὶ πλούσιος ἄνθρωπος· τὸν ἔχω ἀκουστὸν· αὐτὸς βεβαίως εἶναι τοῦ ἐκτεθέντος βρέφους ὁ σκίτιος πατήρ. Οἴμοι τῷ ταλαιπώρῳ! Ἀρμένιον θ' ἀναθρέψω! Ἐξ ἀμαρτίας εἰς ἀμαρτίαν περιπίπτω! Τί κακὸν εἰς ἐμέ!

Οὐ πολὺ μετὰ τὸν μονόλογον τοῦτον, ἦμην πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Καρχαμπέτου, ὅστις δὲν εἶχεν εἰσέτι καταβῆ, ὥς μοι εἶπον δύο ὑπηρεταὶ ὁμογενεῖς του, συγυρίζοντες τὸ ἐργαστήριον. Μικρὸν καρτερήσας εἶδον προσερχόμενον ἑρῖππον τὸν Καρχαμπέτην, ὃν μοι κατέδειξε μακρόθεν ὁ ἕτερος τῶν ὑπηρετῶν. Καλημερίσαντά αὐτὸν μὲ ἀντικαλημέρισεν ἡπίως. Αὐθέντα μου, εἶπον, συμπαθήσατέ μοι· θὰ σὰς ἐρωτήσω.— Τί ἀγαπᾷτε; εἶπεν.— Ἀντὶ ἀποκρίσεως τῷ ἔδωκα τὸ χαρτίον. Ὡσεὶ ἀνέγνω ἐπ' αὐτοῦ τὴν καταδίκην του, ὠχριάσας, καὶ ὥσεὶ ἐγὼ ὁ βακενδύτης ἦμην ὁ μάρτυς τῆς κατηγορίας του, δειλιῶν ἐνώπιόν μου, δὲν ἐτόλμα νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ με ἴδῃ. Ἀλλὰ τὸ χαρτίον κυττάζων, ἐμὲ ἡρώτα· πόθεν εἶσαι; Τὸνομά σου;— Σταῦρος Γανοχωρίτης.— Ὡς ἔπεσεν τοῦτο εἰς χεῖρά σου;— Εἶναι πολυδιήγητα, αὐθέντα μου· τώρα καιρὸς δὲν εἶναι τῆς διηγήσεως. Τέλος πάντων τὸ παιδίον οὐτινὸς κεν ἦναι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς οὕτω θαυμασίως ἠθέλησε νὰ πέσῃ εἰς χεῖράς μου, θ' ἀνατραφῇ ἐπιμελῶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς μου μετὰ τοῦ ἐδικοῦ μου παιδίου. Ἄς ὑποθέσω ὅτι ἐγέννησα δίδυμα.— Φαίνεσαι τίμιος καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, Κύρ Σταῦρε. Κάμε ὅ,τι εἶπες, καὶ δὲν θὰ σε ἀφήσῃ ὁ Καρχαμπέτης δυσηρεστημένον. Κατὰ μῆνα θὰ ἔρχησαι νὰ λαμβάνῃς παρ' ἐμοῦ πεντε φλωρία.— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ πολυχρονῇ, αὐθέντα μου. ἔχω ἤδη καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ εὐρεθέντα εἰκοσι καὶ πέντε.— ἔχει καλῶς· ἐπιμελήθητι προσέτι περὶ τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ. Βάπτισον αὐτὸν δι' ἐδικοῦ σου ἱερέως καὶ ἀνάθρεψον εἰς τὴν ἐδικὴν σου θρησκείαν· δὲν μοι μέλει· καὶ μάλιστα διότι ἡ μήτηρ του εἶναι ἐκ τοῦ ἐδικοῦ σου γένους. Ἄν ὁ Θεὸς εὐοδώσῃ τοὺς σκοπούς μου, μετ' οὐ πολὺ καὶ ἐγὼ θὰ ἀκολουθήσω τῆς μητρὸς του τὴν θρησκείαν. Ὀνόμασον αὐτὸ Γρηγόριον, τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου τόνου. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας νὰ ἔλθῃς νὰ με ὀδηγήσῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου.

Πλήρης χαρᾶς ἀπεχαιρέτισα τὸν καλὸν Ἀρμένιον. Ἦτον νέος εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν, χαριτωμένος καὶ μελίχιος· καὶ τοι Ἀρμένιος, εἶχεν ἀρετὰς ὧν στερούμεθα κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμεῖς οἱ ἐγκυχούμενοι ἐπ' ὀρθοδοξίᾳ. Συνησθάνετο ἐκ καρδίας, τὸ σφάλμα, εἰς ὃ περιέπεσε, καὶ μετανόησας, ἐπροσπάθει παντὶ τρόπῳ νὰ τὸ θεραπεύσῃ.

Ἐν τῇ ἐπανερχεσθαι εἰς τὴν οἰκίαν μου ἰδὼν πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας του τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν Στάμον, ἐξωμολογήθη μετὰ χαρᾶς εἰς αὐτὸν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὸ χαρτάκιον ἐκεῖνο ἦτον θαυματουργόν. Ὁ Στάμος, ὅστις μοι συνεπίνει δυστυχοῦντι, δέν μοι ἐφθόνην εὐημεροῦντι. Μετὰ σπουδῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ χαίρων διηγοῦμένην εἰς τὴν Καλὴν μου τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβολὴν τῆς τύχης ἡμῶν.— Ἄς ἔχη δάξαν ὁ μεγαλοδύναμος· εὐλογημένον ἃς εἶναι τὸ νομὰ του. Ἀλλέως, Σταυρέ μου, ἤμεθα χαμένοι ἄνθρωποι.

Κατὰ δὲ τὴν τεταγμένην ὑπὸ τοῦ εὐεργέτου μου ἡμέραν ὠδήγησα αὐτὸν εἰς τὸ πτωχικόν μου. Εὐχριστήθη ἰδὼν τὴν περιποίησιν, ἥς ἐτύγχανεν ὁ Γρηγόριος, ὃν τὴν δεκάτην τῆς εὐρέσεώς του ἡμέρας ἐδάπτισα μετὰ τῆς ἐδικῆς μου κόρης.

Τὸ παιδίον ὑγιὲς καὶ εὐρωστον ὢν, ἀνετρέφετο παρ' ἐμοὶ μέχρι τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Διὰ δὲ τῶν χρημάτων, τῶν χορηγουμένων μοι παρὰ τοῦ πατρὸς του κατὰ μῆνα, διὰ τῶν παντοειδῶν εὐκολιῶν, τῶν παρεχομένων μοι παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν ὠφελημάτων, τῶν ποριζομένων ἐκ τῆς τέχνης μου, ἀνέτως διήλθον τὴν τετραετίαν ταύτην. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν νυκτῶν τοῦ τετάρτου ἔτους εἰσελθὼν τεταραγμένος ὁ χρηστὸς Καραμπέτης, λέγει. Καλοὶ μου Χριστιανοί, ὁ Θεὸς ἔκαμιν ἔλεος καὶ εἰς ἐμέ. Τὰ πάντα πύκλυνε καὶ τώρα εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐδικήν σας ἐκκλησίαν, ἥ δὲ Εὐφροσύνη, τοῦ Γρηγορίου μου ἡ μήτηρ ἐγένετο τὴν παρελθούσῃ νύκτι κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὀρθοδόξων νόμιμος σύζυγός μου.— Τοιαύτη καλοκαὶ ἀγαθὴ ψυχὴ, παιδί μου, ἦτον κρεῖμα νὰ μὴ ἦναι φωτισμένη διὰ τοῦ ἀληθοῦς φωτὸς τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀφοῦ ἔσωσας ἐκ προφανοῦς ἀπωλείας τὸ τέκνον σου, μετ' αὐτοῦ δὲ συνδιέσωσας ἑνδεκα ψυχὰς τῆς οἰκίας ταύτης, ἰδοὺ ἐν τέλει σώζων σεαυτὸν συνδιασώζεις καὶ τὴν Εὐφροσύνην σου.— Οὕτως ἠυδόκησεν ὁ ὕψιστος.— Τέλος πάντων, πρὶν τὸ εἶπαι, ἃς τὸ ἐννοήσωμεν, Καλὴ μου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδώσωμεν τὸν Γρηγόριον εἰς τοὺς γονεῖς του.— Ἀληθῶς, καὶ περὶ τούτου ἦλθον νὰ σας παρακαλέσω. Γνωρίζω πόσῃν ἀγάπῃν τοῦ ἔχετε, καὶ πόσῃν θὰ λυπηθῆτε ἀποχωριζόμενοι αὐτοῦ. Πλὴν δὲν εἶναι δυνατόν ἄλλως νὰ γείνη.—

Μετὰ πολλῶν δακρύων ἀπεχωρίσθημεν τοῦ Γρηγορίου, τοῦ παιδίου δηλαδὴ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν, ἐγένετο πρόξενον χαρᾶς καὶ εὐλογίας. Ἐξερχόμενος ὁ Βαπτιστὴς (οὕτως ἐξεληνισθεὶς μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἑλλήνας ἱερέως ὁ Καραμπέτης), παρηγόρει ἡμᾶς λέγων, ὅτι τὸν Γρηγόριον θὰ βλέπωμεν συχνά, εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν,

εἴτε ἐν τῇ ἐκείνου. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μεγάλοι καὶ μικροὶ ἤμεθα περίλυποι ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ Γρηγορίου, ὃν πρὸ πάντων ἀνεζήτηι ἡ συντραφεῖσα αὐτῷ Μοιρίτα μου.

Δὲν ἠξιώθημεν ἐν τούτοις νὰ ἴδωμεν αὐθις τὸ χρηστὸν ἐκεῖνο τοῦ χρηστοῦ πατρὸς τέκνον. Διότι τὴν ἐπομένην νύκτι περὶ τὰ μεσάνυχτα ἐλθὼν ἐξύπνισεν ἡμᾶς ὁ καλὸς ἄνθρωπος, καὶ ἑνδακρὺς λέγει· Μαθόντες οἱ καλοὶ Ἀρμένιοι, ὅτι ἐγκαταλιπὼν τὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἡσπάσθην τὰ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐπειράθησαν νὰ με δουλοφονήσουν. Καλῶς δὲ γινώσκων τὰς διαθέσεις αὐτῶν, προβλέπων ὅτι ἀσφαλῶς δὲν θὰ δυνήθω νὰ ζήσω ἐνταῦθα. Ὅθεν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἐμοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας μου καλὸν ἔκρινα νὰ μετοικήσω εἰς Τραπεζοῦντα.— Ὁ Θεὸς ἃς σε διαφυλάττῃ ὑγιᾶ καὶ ἀνεπιδούλευτον ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς σου.— Τὰ τοῦ ἐργαστηρίου μου, εἶπον ὁ Βαπτιστὴς, ὅπως δὴποτε ὠκονόμησα· τὴν δὲ μικρὰν οἰκίαν ἣν ἔχω ἐν Σταυροδρομίῳ, ἔχε σὺ, Κύρ Σταυρέ· σοῦ τὴν χρεωστῶ ἀντὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς ἣν ἔδωκας τῷ Γρηγόριῳ μου. Ἰδοὺ καὶ τὸ δωρητήριον, φύλαττέ το. — Καταφιλήσαντες τὴν δεξιάν τοῦ σωτῆρος καὶ εὐεργέτου ἡμῶν, ἐνεπλήσαμεν αὐτὴν εὐγνωμοσύνης δακρύων, ἐν εὐλογίαις προπέμψαντες αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας πέραν τῆς ὁποίας δὲν ἄφησεν ἡμᾶς νὰ ἐξέλθωμεν, φοβούμενος ἐπιβουλὴν τινα. Τὴν Εὐφροσύνην καὶ τὸν Γρηγόριον παραγγείλαντες νὰ καταφιλήσῃ ἀνθ' ἡμῶν, ἀπεχωρίσθημεν αὐτοῦ, καταβαίνοντες εἰς τὴν παραλίαν, ἵνα ἐπιβῇ πλοίου ναυλωμένου ὑπ' αὐτοῦ, ὅπερ, ἔτοιμον κατὰ πάντα, ἀνέμενε αὐτόν. Τὴν Εὐφροσύνην καὶ τὸν Γρηγόριον ἀφ' ἐσπέρας ἐπεδίθασα, Δὲν ἠξιώθην νὰ τοὺς ἴδω ἔκτοτε· μανθάνω ὅμως ὅτι ζῶσιν εὐτυχῶς, ἐκ Τραπεζοῦντος εἰς Ἀγκυραν μετοικήσαντες.

Ἡ ἐλεεινὴ κατάστασις τῆς οἰκογενείας μου ἀπὸ τῆς ἀειμνήστου ἐκείνης ἡμέρας ἐβελτιοῦτο κατ' ὀλίγον. Παραιτήσας τὴν ἐμβλασματοειδὴ ἥνοιξιν ἐργαστήριον ὑποδηματοποιίας, συντροφεύσας μετὰ τοῦ Στάμου. Μετὰ τινα ἔτη, τὰ ἀρσενικά μου παιδιά τρανώσαντα, εἰργάζοντο καὶ αὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἐργαστηρίῳ. Ἡ δὲ χάρις καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἦν μεθ' ἡμῶν.

Ἐκ Κόθρου.

Α. ΒΑΛΛΗΝΔΑΣ.

Ο ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩΙ ΝΑΟΣ.

—οοο—

Παρὰ τὴν παλαιὰν Κόρινθον ὄρθιοι ἔτι ἴστανται ἑπτὰ κίονες δωρικοῦ ῥυθμοῦ, τὸ μόνον λείψανον ἀρχαίου ναοῦ, ἴσως τοῦ τῆς Χαλινίτιδος Ἀθηνᾶς, ὅστις, κατὰ τὸν Παυσανίαν, οὐ πόρρω ἔκειτο τοῦ μνήματος